

24/10/12

Toespraak van de Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de heer André Flahaut, ter gelegenheid van de Dag van de Verenigde Naties

Dames en heren,

67 jaar: pensioenleeftijd of dageraad der wijsheid?

Die socratische beschouwingen over de leeftijd van de organisatie terzijde gelaten, wordt het tijd om na te gaan welke resultaten ze al heeft bereikt tijdens haar – althans voor een internationale instelling – lange leven.

Heeft ze de doelstellingen bereikt die haar oprichters destijds voor ogen hadden? Hebben de voorschriften van haar Handvest hun beslag gekregen? Is ze er met andere woorden in geslaagd de hedendaagse conflicten langs vreedzame weg op te lossen en stond haar actie ten dienste van de mensenrechten?

Ik zal me hier natuurlijk niet wagen aan een academische oefening, maar dit lijkt me de aangewezen plaats en assemblee voor een - hopelijk - nuttige denkoefening over de Verenigde Naties en de structuren van die organisatie.

We kunnen er niet omheen dat de organisatie zware mislukkingen heeft gekend. Een van haar secretarissen-generaal, Dag Hammarskjöld, liet zelfs het leven in een vliegtuigongeluk in Zambia, toen hij een eind probeerde te maken aan het postkoloniale conflict in de DRC.

Ondanks de grote inzet van haar secretarissen-generaal, is de organisatie er inderdaad niet in geslaagd het gewelddadige uiteenvallen van Joegoslavië te voorkomen of de Rwandese genocide af te wenden, ondanks de politieke betrokkenheid van de internationale gemeenschap en de militaire aanwezigheid ter plaatse.

Maar de organisatie heeft dankzij haar gespecialiseerde agentschappen de mensheid ook onschatbare diensten verleend, waartoe geen enkele andere instelling in staat was geweest.

Vlak na de Tweede Wereldoorlog verleende UNWRA steun aan de vluchtelingen in een in een ruïne herschapen Europa. Vanaf 1948 stond het agentschap ten dienste van de Palestijnen die uit hun dorpen werden verjaagd. Samen met UNDP verrichtte het belangrijk werk op vele plaatsen in deze ingewikkelde en door geweld getekende wereld.

Dat de organisatie ook op het vlak van voeding en demografie een belangrijke rol heeft vervuld, wordt licht vergeten. De FAO en haar gespecialiseerde centra namen het voortouw inzake de teelt van rijst, tarwe, maïs en aardappelen, basisvoedingsmiddelen die onmisbaar zijn voor het voortbestaan van de mensheid.

Dankzij de WGO speelden de VN ook een vooraanstaande rol op het stuk van gezondheid. Zo werden de pokken uitgeroeid, en werd de strijd met tuberculose, malaria en nog vele andere wijdverspreide ziektes aangeboden. Zo'n 20 jaar geleden werd ook UNAIDS opgericht.

En ook op het vlak van woningen, milieu en klimaat heeft het onderzoek van de VN-agentschappen bijgedragen tot een beter inzicht en dus tot doeltreffender acties ten dienste van de mensheid.

UNESCO, ten slotte, is actief op het vlak van onderwijs, cultuur en erfgoed. Essentieel patrimonium als de tempels van Abu Simbel kon dankzij UNESCO van het water van het Nassermeer worden gered.

We kunnen dus zonder overdrijving stellen dat de actie van de organen en van de gespecialiseerde agentschappen van de VN doeltreffend was en dat de organisatie – in tegenstelling tot zijn voorloper, de Volkenbond - slagvaardig is opgetreden, al kan het bijhorende prijskaartje soms wat hoog lijken.

De VN vloeien voort uit een nobel én vernieuwend project dat de steun genoot van een buitengewoon gezagdrager, president Roosevelt. Hij had de uitwassen van het nationale egoïsme en het ongebreidelde liberalisme ervaren en wilde de verwoeste naoorlogse wereld instrumenten ter beschikking stellen om die vernielende politieke koortsopstoten te onderdrukken.

Waar er minder duidelijke resultaten werden behaald, is in de Veiligheidsraad, het hoogste politieke orgaan van de Verenigde Naties, dat de weg naar vrede had moeten effenen.

Het klopt dat de samenstelling van de Veiligheidsraad niet langer representatief is, want ze weerspiegelt een wereld die niet meer bestaat, een naoorlogse realiteit waarin minder dan 60 landen lid waren van de VN. De winnaars van de Tweede Wereldoorlog zijn nog steeds de permanente leden van de VN.

Vooraleer nader in te gaan op mogelijke aanpassingen, wil ik een ook een aantal positieve punten belichten.

De Veiligheidsraad zag het daglicht in moeilijke omstandigheden: het nazisme en het Japanse militarisme waren nog niet overwonnen. Bovendien was de Koude Oorlog nooit ver weg, in het Noorden althans. In het Zuiden ontstonden dan weer meermaals conflicthaarden.

Daarom denk ik te mogen stellen dat het loutere bestaan van de Veiligheidsraad en de verplichting voor de belangrijkste protagonisten op het wereldtoneel om elkaar op een permanente basis te ontmoeten, er ongetwijfeld toe heeft bijgedragen dat een aantal conflicten in de kiem werd gesmoord.

Het is wellicht ook dankzij de Veiligheidsraad dat de dekolonisatie die vanaf 1945 op gang kwam zonder al te grote catastrofes is kunnen verlopen. Van bij hun ontstaan boden de VN de nieuwe landen een kader waarin hun prerogatieven ten volle werden erkend en ze op gelijke voet stonden met de vroegere koloniserende mogendheden.

We kunnen echter niet ontkennen dat de Veiligheidsraad niet langer over de nodige representativiteit beschikt ten aanzien van de wereld zoals die er vandaag uitziet.

Eerst en vooral rijst natuurlijk de vraag rond het vetorecht.

In een democratische samenleving kan het verbazing wekken dat het vetorecht voorbehouden blijft aan een beperkt aantal landen ... maar in een wereld waarin geweld de internationale betrekkingen blijft beheersen en waarin niet alle landen dezelfde globale verantwoordelijkheid dragen of dezelfde democratische waarden onderschrijven, kan het gevaarlijk zijn een recht af te schaffen dat steeds voor een globaal evenwicht tussen de grootmachten heeft gezorgd.

Een strikt afgelijnd en geregeld vetorecht, zoals dat vandaag bestaat, is dus in feite noodzakelijk om het systeem behoorlijk te laten werken.

De tweede vraag betreft de samenstelling van de Veiligheidsraad. Op dat vlak zijn er wijzigingen mogelijk.

Het valt inderdaad nog moeilijk te rechtvaardigen dat belangrijke landen met een hoog bevolkingsaantal als India of Brazilië niet over een permanente zetel in de Veiligheidsraad beschikken. Hoe kan de Veiligheidsraad zich over internationale veiligheidsissues buigen indien volledige wereldregio's gewoon niet vertegenwoordigd zijn?

Daarom pleit ik, naast de twee reeds vermelde grootmachten, voor de vertegenwoordiging van regionale organisaties als de Europese Unie. Op die manier zou een antwoord kunnen worden geboden op de vraag van meerdere landen uit één regio die voor een permanente zetel in aanmerking komen wanneer het niet mogelijk is een keuze te maken. Die nieuwe leden van de Veiligheidsraad zouden recht hebben op een permanente zetel.

Daarnaast zouden de zetels van de niet-permanente leden worden behouden, die, zoals vandaag het geval is, door hun geografische groep worden gekozen a rato van één vertegenwoordiger per groep.

Dat is inderdaad een goede manier om de globale legitimiteit van de Raad en de betrokkenheid van de lidstaten te versterken, terwijl de efficiency van het systeem behouden blijft.

Zodoende zou de bijzondere positie van de landen met een globale verantwoordelijkheid worden gevrijwaard en zouden alle componenten van de moderne wereld vertegenwoordigd zijn.

Een en ander zou natuurlijk ook betekenen dat de Europese permanente leden hun zetel zouden verliezen ten voordele van de Europese Unie. Wanneer een land minder dan 1 procent van de wereldbevolking vertegenwoordigt, is het behoud van zo een privilege dan ook moeilijk te verantwoorden...

Met deze beschouwing zou ik willen besluiten. Ik hoop dat ze het debat zal aanzwengelen.

Ik blijf er echter van overtuigd dat de mensheid niet zonder de Verenigde Naties kan. Een aantal regels mag dan aan vernieuwing toe zijn, het zou onverantwoord zijn het acquis van 67 jaar multilaterale betrekkingen op te offeren en terug te grijpen naar het klassieke interstatelijke Westfaalse recht, met andere woorden naar de wet van de jungle. Dat zou een teruggang zijn die de mensheid zich niet kan veroorloven.